

DEUİFD Türk Kültürünü Mayalayanlar Özel Sayısı / 2021, ss. 261-274.

**YUNUS EMRE'DE MİSTİK DÜŞÜNCE VE ANADOLU
AHLAKI: NURETTİN TOPÇU'NUN FİKİRLERİ
ÇERÇEVESİNDE***

Ali GÜL**

ÖZ

Nurettin Topçu, yakın tarihimizde milli kültür tabanlı felsefe ile tasavvufu birlikte yorumlamayı başaran önemli mütefekkirlerimizden biridir. O, milli özellikteki Türk gençliğinin Yarınki Türkiye'nin yükselişini sağlayacağına emindir. Topçu, Anadolu'nun ve Anadolu insanının kendine mahsus yükselişinde, ahlaki özelliklerinde, karakter yapısında önemli bir yere sahip olan Anadolu mistikleri olarak tanımladığı uluları zikretmektedir. Yunus Emre, bu ulu zatların en başında gelmektedir. Nurettin Topçu, Yunus'u Anadolu'nun şekillenmesinde ciddi katkıya sahip, gönüller fatihi, ilahi neşvenin terennümcüsü, din velisi ve aşkın ustası olarak tanımlar. O, Hz. Muhammed'den günümüze kadar intikal ederek gelen, değerleri aktarmayı başaran, Anadolu insanına büyük ruh kazandıran silsilenin önemli bir halkasıdır. Topçu, Yunus Emre'nin görüşlerinin mistik düşünce, milli kültür, sanat ve ahlak alanında Anadolu insanını dün olduğu gibi bugün de diri tutacağına, yarının insanlığını kurtaracak biricik ümit olduğuna dair görüşleriyle O'nu müstesna bir yere koyar. Yunus Emre üzerine çok sayıda araştırma yapılmış olsa da Yunus Emre'ye dair görüşlerin bu yönüyle ele alınmamış olması bu çalışmaya başlangıç noktası teşkil etmektedir. Bu araştırma ile Yunus Emre'nin mistisizm düşüncesi ve ahlak anlayışı Nurettin Topçu'nun tanımlamasıyla anlaşılabilir çalışılacaktır. Böylece Yunus Emre'nin çağları aşmış günümüze kadar gelen ve Anadolu gençliğine hayat veren görüşlerinin yeni bir anlam kazanması beklenmektedir. Bu çalışmanın Yunus Emre'yi farklı bir üslup ile anlamamanın yanı sıra, gençliğin manevi güçlenişi, Anadolu kültür bilincinin gelişmesi ve ahlaki değerleri kuşanması için yol gösterici olması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Nurettin Topçu, Mistisizm, Ahlaki Değer.

---

* Yazar; çalışmanın hazırlanması esnasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğunu ve yararlanılan tüm kaynakların kaynakçada belirtildiğini, çalışmanın maddi açıdan fonlanmadığını, çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

** Dr.Öğr. Üyesi, Samsun Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Samsun, Türkiye, ali.gul@samsun.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org//0000-0002-1016-5832>

Makalenin Hakemlere Gönderiliş Tarihi : 06/12/2021

Makalenin Hakemlerden Geliş Tarihi : 18/12/2021

MYSTICAL THOUGHT AND ANATOLIAN ETHICS IN YUNUS EMRE:
WITHIN THE FRAMEWORK OF NURETTİN TOPÇU'S IDEAS

ABSTRACT

Nurettin Topçu is one of our important thinkers who managed to interpret national culture-based philosophy and mysticism together in our recent history. He is confident that the national Turkish youth will ensure the rise of Turkey tomorrow. In Topçu's ideas, morality which based on the religion of Islam in the homeland and inherited by the thousand-year-old experience of Anatolia has an important place. Topçu mention about the greats, whom he defines as Anatolian mystics, who have an important place in the unification of Anatolia and Anatolian people, their moral characteristics and character structure. Yunus Emre is at the forefront of these great people. Nurettin Topçu defines Yunus as the conqueror of hearts, the singer of divine joy, the guardian of religion and the master of love, who had a serious contribution to the shaping of Anatolia. Yunus is an important link in the line that has been passed from Prophet Muhammad to the present day who succeeded in conveying values, and brought great spirit to the Anatolian people. Topçu believes that Yunus Emre's views will keep Anatolian people alive today in the field of mystical thought, national culture, art and morality as they did in the past. He puts him in an exceptional place with his views that he is the only hope that will save the humanity of tomorrow. Although many studies have been conducted on Yunus Emre, the fact that views on Yunus Emre have not been addressed in this respect constitutes the starting point for this study. With this research, Yunus Emre's idea of mysticism and morality will be tried to be understood with the definition of Nurettin Topçu. Thus, it is expected that Yunus Emre's views will gain a new meaning, which have survived the ages and have given life to the Anatolian youth. In addition to understanding Yunus Emre in a different style, this study is aimed to guide the spiritual empowerment of the youth, the development of Anatolian cultural awareness and equipping them with moral values.

Keywords: Yunus Emre, Nurettin Topçu , Mysticism, Moral Value.

GİRİŞ

Anadolu'nun Türkler tarafından 1071 Malazgirt Zaferi'yle fethedilmesiyle birlikte Anadolu, Türk yerleşimine açılmış, Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasının uzun süreci başlamış, bütün Ön Asya'nın, Selçuklular tasarrufuna geçmesi sağlanmış ve bu topraklara yoğun bir göç dalgası oluşmuştur. Bu süreçten sonra, iktisadi refahın, düşünce özgürlüğünün, istikrarın, emniyetin, düzenli devlet idaresinin

hakim olduğu, güzel sanatların geliştiği bir saha olması ve Anadolu Selçuklu sultanlarının ilme ve sanata önem verip desteklemesi, ilim adamı ve sanatkarları himaye edip koruması ve onlara layık oldukları ikram ve ihşanda bulunmaları neticesinde Anadolu'da bir çok alim, mütefekkir ve sanatkar yerleşmiş ve yetişmiştir.¹Bu zatların en önemlilerinden biri de Yunus Emre'dir. Yunus Emre, XIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIV. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış, bizzat bu topraklarda yetişmiş olan Anadolu'da Türk tasavvuf edebiyatının kurucusu ve bu edebiyatın en büyük temsilcisidir.²

Yunus Emre'nin doğduğu ve yaşadığı yıllarda çevresi hemen hemen her şeyi ile Müslüman Türklerden oluşuyordu.Yunus Emre'nin, hem Türk tasavvufunda hem de Türk edebiyatında müstesna bir yeri vardır. Yunus Emre, yüksek zümreye mensup tasavvuf erbabının birikimine ve hüviyetine sahip, tüm tasavvuf içinde gelmiş geçmiş en seçkin ve en etkili simalarından biri, Türkçe'nin de en yetkin ışk şairi ve mutasavvıfı olan bir sufidir.³ Nitekim o, Türkistan merkezli Türk tasavvuf geleneği ile tasavvuf felsefesini birleştirmiş yani Ahmed-i Yesevi ile İbnü'l-Arabi'nin düşüncelerini kendisinde bir araya getirmiş bir şahsiyettir.⁴ Böylece Türkçenin daha oluşum dönemi olan XIII. asırda bir kültür ve edebiyat dili olmasında son derece etkili olmuştur. Türkçeyi çok iyi bir şekilde kullanan Yunus Emre, Oğuz Türkçesine dayalı Anadolu Türkçesinin müstakil bir yazı dili olarak kuruluşunda önemli bir rol oynamakla kalmamış, Türk tasavvuf dilini ve lügatini oluşturma başarısı da göstermiştir.⁵

Türk tasavvuf edebiyatının, Ahmed Yesevi'den sonra ikinci önemli şahsiyeti olan Yunus Emre, Risaletu'n-Nushiye ve özellikle Divan'ı ile son yedi asra damgasını vuran bir sûfidir. Dini-ahlaki-tasavvufi

¹ Kartal, Ahmet. "Yunus Emre'nin Anadolu'sunda Kültürel ve Entelektüel Hayat". *Yunus Emre*. ed. Ahmet Yaşar Ocak. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012, 43.

² Bilgin, Azmi, *Yunus Emre Hayatı ve Sanatı*, İst., Bilge Kültür Sanat Yayınevi, 16.

³ Karamustafa, Ahmet T. "İslam Tasavvuf Düşüncesinde Yunus Emre'nin Yeri". *Yunus Emre*. ed. Ahmet Yaşar Ocak. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012, 301.

⁴ Kartal, "Yunus Emre'nin Anadolu'sunda Kültürel ve Entelektüel Hayat", 76.

⁵ Korkmaz, Zeynep. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*. Ankara: TDK Yayınları, 1995, 363.

birçok terimi büyük kitlelere anlatan ve sevdiren Yunus, Haçlılar ve Moğolların altüst ettiği bu topraklara yeni bir nefes vermiş bir umut ışığı yakmıştır.⁶ Yunus Emre'nin Divan'ında yer alan gazellerinin konusu, hemen hemen tamamen din ve tasavvuf etrafında odaklanmaktadır. O, Orta Asya'da Ahmed-i Yesevi ve dervişlerinin hikmetleriyle başlayan çığırını, Anadolu'da devam ettirmiştir. Ancak bu devam, taklidi mahiyette olmamıştır. Çünkü Yunus hikmet geleneğini kendi kabiliyetiyle yoğurarak en üst düzeye çıkaran ve kendisinden sonra bir Yunus mektebinin oluşmasını sağlayan orijinal bir şairdir.⁷ Ama onun her şeyden önce bir gönül insanı olduğu unutulmamalıdır. Yunus Emre'nin varlığa bakışında en temel kavram hiç kuşkusuz sevgidir.⁸ Çünkü o, insan hayatını metafizik bir endişeyle hülasa etmesini başarmış ve onun ancak insanın içinde yenilebileceğini⁹ bize öğretmiştir.

Burada talebelerinin "çağdaş bir mistik", "Yunus Emre'nin çağın felsefesi ile yoğrulmuş büyük bir temsilcisi"¹⁰ olarak tanımladıkları Nurettin Topçu'yu zikretmek yerinde olacaktır.

Nurettin Topçu, 1909'da İstanbul'da dünyaya geldi.¹¹ O, etkisi düşünce ve davranışlarında açık bir şekilde görülen dindar bir ailede yetişmiştir.¹² Eğitimine Vefa İdadisi'nde başlamıştır. Sonraki tahsiline Fransa'da devam etmiştir. Bordo, Strazbourg ve Sorbon'da eğitim görmüştür.¹³ Sorbon Üniversitesinde hazırladığı doktora tezi "Conformisme et Revolte", yani "Uysallık ve İsyan" daha sonra kitap olarak karşılaştığımız "İsyan Ahlakı" eseri ile Sorbon Üniversitesi

⁶ Kara, Mustafa. "Yunus Emre'nin Tasavvufi Kavramlar Dünyası". *Yunus Emre*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012, 286.

⁷ Taşçı, Mustafa. *Yunus Emre Divanı I(İnceleme), II(Tenkitli Metin), III (Risalet'ün-nushbiyye-Tenkitli Metin)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990, 77.

⁸ Kara, Mustafa, "İslam Tasavvuf Düşüncesinde Yunus Emre'nin Yeri", 287.

⁹ Tanpınar, Ahmet Hamdi. "*Yunus Emre*": *Edebiyat Üzerine Makaleler*". İstanbul: Dergah Yayınları, 1992, 135.

¹⁰ Karaman, Hüseyin. *Nurettin Topçu*. İstanbul: Kaynak Yayınları, 2010, 105.

¹¹ Kutlu, Mustafa. "Nurettin Topçu İçin Bir Biyografi Denemesi". *Hareket Dergisi* 111/ (1976), 105.

¹² Işık, Emin. "Nurettin Topçu Ve Din Adamları". *Hareket Dergisi*, 86.

¹³ Kutlu, Mustafa. "Nurettin Topçu İçin Bir Biyografi Denemesi", 112

birincisi olur. Bir hediye takdir etmesi istendiğinde, Anadolu aşığı olan Topçu: “Sorbon Üniversitesi'nin giriş ve çıkış kulelerinde yirmi dört saat ay-yıldızlı Türk bayrağının dalgalanmasını istiyorum” demiştir.¹⁴ Türkiye'ye döndükten sonra “Sezgiciliğin Değeri” konulu ve H.Bergson'un düşüncelerini sergileyen düşüncelerini doçentlik tezi olarak hazırlamış, keskin fikirleri üniversite gençliğine sirayet eder endişesi ile “eylemsiz doçent” olarak bırakılmıştır.¹⁵

Öğretmenliğe Galatasaray Lisesi'nde başlamış, İzmir, Denizli, Vefa, Haydarpaşa, İstanbul Erkek Lisesi, Robert Kolej ve İstanbul İmam Hatip okulunda öğretmenlik yapmıştır.¹⁶ Öğretmenliğini ibadet şuuruyla yaptığını “Kırk sene öğretmenlik yaptım, mabede nasıl girdimse sınıfa da öyle girdim”¹⁷ şeklinde ifade etmiştir. Nurettin Topçu'nun hocalığı sadece okullarla sınırlı değildir. Vefatına kadar okul dışında da birçok talebe yetiştirmiştir. 1939 yılında çıkarmaya başladığı Hareket Dergisini vefatına kadar (1975) yayınlamıştır.¹⁸

Samimî dindar bir kişi, gönül ve ahlâk adamı olan¹⁹ Topçu, ilimdeki hakikat aşkını, sanattaki güzellik, ahlâktaki iyilik idealini ruhlara aşıl原因an ilham, bir yüce ölkü, ahlâk adamı ve hocası idi, bir idealist, çağdaş bir “derviş”, sessiz, silâhsız, bağırtısız, gürültüsüz bir “mücahit”ti.²⁰ İlim, ahlâk, güzellik, iman, fazilet, irade ve iyilik Nurettin Topçu'yu anlatan kavramlardı.²¹

Topçu'ya göre, Toplumsal kurtuluş ancak ahlaki bir dirilişle sağlanabilir. Bunu tesis edebilmek için “Ruhun aşkla Tanrıya bağlanma

¹⁴ Silay, Mehmet. “Nurettin Topçu'nun İdeali”. *Hece Dergisi*, 398.

¹⁵ Gökalp, Mehmet. “Büyük Dava Adamı Nurettin TOPÇU”. *Hareket Dergisi* 119/ (1976), 97.

¹⁶ Gökalp, Mehmet. “Büyük Dava Adamı Nurettin TOPÇU”, 97.

¹⁷ Işık, Emin. “Nurettin Topçu Ve Din Adamları”, 86.

¹⁸ Türkmen, Hamza. “Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce”. *Hareket Dergisi* 6 (2004), 715

¹⁹ Ali İhsan Balın, “Kaybettiğimiz İdealist Topçu”, *Fikir Ve Sanatta Hareket Dergisi* 112 (1976), 48–49.

²⁰ Sayılın, Aclan. “Nurettin Topçu Bey'i Anarken”. *Fikir Ve Sanatta Hareket Dergisi* 112 (1976), 95.

²¹ Yücel, Ayhan. “Hocamız Nurettin Topçu”. *Fikir Ve Sanatta Hareket Dergisi*, 112

hali”²² olan mistisizmi (tasavvufu) kullanmaktadır. Ona göre, ahlaki anlayışının temeli Kur’an’a ve Sünnete dayanmaktaydı. Dindarlığı iddia haline getirenlerden tiksiniyordu. İbadetlerini gizli yapmaya gayret ederdi.²³ Derin bir dini hayatı, dervişane bir tevazuu vardı.²⁴ Topçu’ya göre tasavvuf bir kalp eğitimidir ve dinde dogmatizmi reddeden bir felsefi tutumdur. Topçu, tasavvuf ve vahdet-i vücud merkezli, milliyetçi, ruhçu ve mistik düşünüşün felsefi temellerini atmış ve tatbik etmiştir.²⁵

Nurettin Topçu, düşüncelerini temellendirirken, Anadolu dehasını temsil eden, Türk diliyle tasavvufun en temiz ve pürüzsüz nağmelerini söyleyen Yunus Emre’yi hak yolunda yürüten din velisi olarak kabul eder ve önemle yâd eder.²⁶ O Yunus’u Anadolu’nun mübarek toprağına kadar uzanan diyarlarda ruhlara İlahi aşkı dolduran, mistik ruh aşıl原因, ilimle ahlakın velileri olan derviş olarak zikreder.²⁷

*“Büyük rubu vatan toprağına karıştıranlar, milletleri ebedi yapan mezarlarda ebediyetle kucak kucağı yatanlar, peygamberler, veliler, hakimler, filozoflar, ahlakçılar ve sanatkarlardır. Anadolu toprağıının altında bize bin yıllık maziden emanet olan büyük mezarlar, ebedi olan ruhlarını bizim varlığımıza karıştırdıkça, ruhlarımızı düşman olan sefillerin zehirli tesirleri bizı imha edemez. Gerçek büyüklerimizin mezarında ebedilik bayrağı dalgalanıyor. Bizı yaşatan ve ebedi yapan, ebediliğe götüren büyük kervanın başında Yunus’ları görüyoruz.”*²⁸ diyen Topçu’daki Yunus Emre hayranlığını ve Anadolu’nun kurtuluşunun Yunus yaklaşımıyla olabileceğı fikrini, “Yarınki Türkiye”

²² Mehmet Ali Kirman. “Mistisizm Mad”. *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*.

²³ Kutlu, Mustafa. “Nurettin Topçu İçin Bir Biyografi Denemesi”. *Hareket Dergisi* 111/ (1976), 120.

²⁴ Konukman,ERCÜMEND. “Nurettin Topçu Hocamızın Ardından”. *Hareket Dergisi* 112 (1976), 71.

²⁵ Konukman,ERCÜMEND. “Nurettin Topçu Hocamızın Ardından”. *Hareket Dergisi* 112 (1976), 269.

²⁶ Elibol, Sadettin. “Muhafif Bir Düşünce Okulu: Hareket Dergisi”. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce* 4 (2004).

²⁷ Topçu, Nurettin. *İslam ve İnsan-Mevlana ve Tasavvuf*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2002, 115.

²⁸ Topçu, Nurettin. *İslam ve İnsan-Mevlana ve Tasavvuf*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2002, 115.

adlı kitabının kapağında yer alan Yunus türbesinin önünde açık bir kitapla tasvir etmiştir.

Bu giriş çerçevesi etrafında çizilen araştırmanın temel problemi şu şekilde belirlenmiştir. Yunus Emre'de "Mistik Düşünce" ve "Anadolu Ahlakı", yakın tarihimizin önemli bir mütefekkeri olan Nurettin Topçu'nun düşünce dünyasında nasıl yer almıştır.

Bu temel problem çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

a. Yunus Emre'nin mistik düşüncesi Nurettin Topçu'da nasıl tasvir edilmiştir?

b. Yunus Emre'nin şiirlerinde ortaya konulan Anadolu ahlakı Nurettin Topçu'nun görüşlerinde nasıl yer almıştır?

Bu çalışmada belirtilen sorulara cevap aramak amacıyla nitel desende tasarlanan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelemesi araştırmacıya zaman ve para tasarrufu sağlamasının yanında araştırmayı zenginleştirmekte ve araştırmanın geçerliliğini önemli ölçüde arttırmaktadır.

1. YUNUS EMRE'DE MİSTİK DÜŞÜNCE

Türk kültür mirasını mayalayan, Anadolu'nun ruhunda uyanış meydana getiren, istikamet veren ve hikmet ışıkları bahşeden Yunus Emre'ye ait fikirlerin oluşmasında mistik düşünce önemli yere sahiptir.²⁹ "Rubun aşkla tanrıya veya mutlak varlığa bağlanması hali; keşif, sezgi ya da ilham yoluyla tanrıyla, kutsalla veya tanrısal âlemlerle doğrudan iletişim kurarak gerçeğe ulaşmayı ve aydınlanmayı amaçlayan akımlara verilen ad" olan mistisizm bazı farklılıklar olmakla birlikte İslami gelenekteki tasavvuf hareketi de mistik bir özellik taşır.³⁰

²⁹ Topçu, Nurettin. *İslam ve İnsan-Mevlana ve Tasavvuf*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2002, 115.

³⁰ Mehmet Ali Kirman. "Mistisizm Mad". *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul, 2004, 207.

Topçu'nun Mevlana ve Yunus Emre'den esinlendiği vahdet-i vücud fikri "*Varlığın birliği, Allah'tan başka varlık olmadığının idrak ve şu'uruna sahip olmak, bilmek*"³¹ demektir. "*Yunus'un "benden içerü" dediği bu varlıktır. Bütün hayatımız boyunca biz onu arıyoruz ve onu aramağa iç hayatımıza inmekte, ruhumuzda derinleşmekle başlıyoruz. Sonunda herşeyde onun varlığı bulunuyor. "Ene'l-Hakk" diye başlanıyor, "La mevcude illa bu" (O'ndan başka varlık yok) diye bitiriliyor. Kendimiz de O varlığın içindeyiz, O'ndan ayrı değiliz. Öyleyken O'nu arıyoruz, çünkü bölüm bütünden habersizdir.*"³²

"*Dağlar ile taşlar ile, çağırayım mevlam seni*" diyen Yunus, Rabbinin temasına vurgundu ve onun hasretiyle yanıyordu.³³ Yunus Emre'de dile gelen Allah sevgisi, şiir halinde bize nüfuz edecek yolu bulmuştur.³⁴ Bu neslin bahtiyar müjdecisi Yunus ile ruhumuzu Allah'a götürececek içsel tecrübeye girip onda derinleşmek suretiyle düşünen insandan ibaret gerçek varlığımızın sahibi olan Allah'ı arayan ve bütün hayat emellerini ona bağlayan bir neslin İslam dünyasında seferber olması, yarının insanlığını kurtaracak biricik ümittir.³⁵

Yunus'un "*Ben yürürüm yaneyane*" diyerek çıktığı yolculuk, sonsuzluğa götürücü bir yolculuktur. Dostluktaki sefaletten, insanoğlundaki kahpelikten kurtaran bu dünyamızın dışındaki sonsuzluğa sıçrayış, dünyadakilerin anlamadıkları halde hayran kaldıkları, ebediyetten gelen sesleri doğuruyor.³⁶ Bundan dolayı Yunus hem bir şair, hem ahlakçı, hem de bir Allah yolcusudur.³⁷

"*Ete kemiğe büründüm, Yunus diye göründüm*" diyerek hiçliğini beyan eden Yunus, varlık zerresinde gizlenen bu Allah iradesini şöyle dile

³¹ Cebecioğlu, Ethem. "Vahdet-i Vücut". *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Ağaç Yayınları Kitabevi, 2004.

³² Topçu, Nurettin. *Kültür Ve Medeniyet*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2004,150.

³³ Topçu, Nurettin. *Mehmet Âkif*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1998, 27

³⁴ Topçu, Nurettin. *İslam ve İnsan-Mevlana ve Tasavvuf*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2002, 138

³⁵ Topçu, Nurettin. *İslam ve İnsan-Mevlana ve Tasavvuf*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2002, 76.

³⁶ Topçu, Nurettin. *Türkiye'nin Maarif Davası*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1998, 26.

³⁷ Topçu, Nurettin. *Türkiye'nin Maarif Davası*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1998, 86

getirmişti:

*“Bu vücudun şebriine her dem giresümgelür
İçindeki Sultanın yüzün göresümgelür
İşitirem sözünü göremezem yüzünü
Bir dem yüzün görmeğe canım veresümgelür.”*

Topçu'ya göre Yunus, ruhçu milliyetçiliğin temellerini de atmıştır.³⁸ Yunus'un, cemiyetin ıstırabı ile kaynaşan tasavvufu sayesinde İslam dini Anadolu'daki özelliğini, bu çiftçi ve toprağa bağlı yaşayan halkın esaslı karakterinden almış, İslam dini, Anadolu köylüsünün ruhunda başka bir üslup kazanmıştır.³⁹

Topçu, Yunusları yetiştirecek ana kaynağı ve temeli Kur'an olan mektebin, bütün hareketlerimiz için değer ve kaide sunacak, satıcıdan siyasiye, doktordan gazeteciye, çocuktan ihtiyara kadar hepimizin yaşayışına ruh ve mana katacak özellikte olduğunu, bu kitabı, asrın anlayışıyla, bütün hürriyet, bütün hikmet ve bütün hakikatiyle mektebimize temel yapmamız gerektiğini ifade etmiştir.⁴⁰

Aşkın kendi kuvvetiyle yaptığı fetihleri, Allah'a yükselmek için vasıtaya muhtaç olmayan kalbin mistik fetihleri olarak belirleyen, bu fethi insanlığının sırrına ermiş Yunusların yapabileceğini ifade eden Topçu:⁴¹ *“Şimdi biz ona bütünü varlığımızla yakınlaşmak, rublarımızda onunla birleşme sırrını gerçekleştirmek istiyoruz. Muhafazakarlığımızın manası, beş yüz yıllık, hatta bin, bin üç yüz yıllık rub servetini kaybetmemek olacaktır. Onunla rublarda inkılap yapacağız. Mazisi olmayan ümitsizdir, kuvvetsizdir, sevgisizdir. Mazisi olmayan nesil, ümidilere ceberutu, sevgiye kindarlığı karşı koymak ister, yıkar ve yıkılır.”*⁴² diyerek yeniden dirilişin kaynağını ve de ihmalin sonuçlarını belirler.

³⁸ Topçu, Nurettin. *Milliyetçiliğimiz Esasları*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1978, 35.

³⁹ Topçu, Nurettin. *Milliyetçiliğimiz Esasları*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1978, 46.

⁴⁰ Topçu, Nurettin. *Türkiye'nin Maarif Davası*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1998, 57.

⁴¹ Topçu, Nurettin. *Büyük Fetih*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2003, 22.

⁴² Topçu, Nurettin. *Büyük Fetih*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2003, 78.

2. YUNUS EMREDE ANADOLU AHLAKI

“İradenin sonsuza ulaşmak gayesiyle her çeşit menfaat ve tutkuya, sonlu iyilik ve mutluluğa dahi başkaldıran sorumluluk ideali” olarak tanımlanan “İsyan Ahlakı” fikrini ortaya atan Nurettin Topçu, ideal nesli yetiştirmek için onları yabancı akımların zararlı etkilerinden muhafaza ederek, bin yıllık Anadolu mirasına varis olan Anadolu gençliğinin bu mirasa sahip olarak yeniden yükselişe geçeceğini muştular. Topçu ayrıca, gençlere idealler sunmak ve din ruhu aşılama için bütün bir sene yalnız Yunus’un ve Akif’in, bütün eserlerini satır satır tahlil etmek şartıyla okutulması, ezberletilmesi, sevdirilmesini salık verir.⁴³

Topçu, bunun milli özellikli yapıyla Anadolu’da oluşturulacak “Rönesans Hareketi”yle mümkün olabileceğini belirtir. Milli ruhumuzun mürşidi Yunus’un ruhuyla dolan neslin, yabancı ruhun taklitçisi olmaktan korunacağını belirtir.⁴⁴ *“Bugün bize bir Rönesans lazım. Bu rönesansımızı hazırlayan şartların kendi tarihimizde yaşanmış olması gerekmektedir. Rubumuz bin yıllık tarihimize, vücudumuz Anadolu toprağına bağlıdır. On birinci asırda Anadolu’ya yerleşen ecdadımız Mevlana, Yunus ve Hacı Bayramların himmetiyle onların rubanîyetini bu topraklara serpti.”*⁴⁵ diyen Topçu’nun ortaya koyduğu “Anadolu Romantizmi” bu hareketi güçlendirmektedir. *“Bu büyük bir milleti ve bu milletin dünyaya değışilmez bir ahlakı vardı. Birbirimizi seviyorduk; çünkü Allah’ı seviyorduk. Üç kıtanın efendileri idik. Büyük, çok büyük sanatımız vardı. Şiirimizin en temiz ve ulvi üslubuna örnek olan Yunus’un ilahileri ile Allah’ın hilkat eserine taş halinde nazîre olan Süleymaniye o sanatın şabitlelidir.”*⁴⁶

İmanın şaheserini sunan⁴⁷, "Çiydik piştik Elhamdülillah" diyebilmek için kırk yıl Piri’nin dergahına sırtında odun taşıyan Yunus, Anadolu’nun ruhtaki benlikle savaşıyan kahramanları arasında başı göğedeğen Yunus’un temsil ettiği insan, çığlıktan kurtulmuş, olgun ve ölü insandır. Bu insanın, ruhunu hürriyete kavuşturmak, benliğini yenmek

⁴³ Topçu, Nurettin. *Türkiye’nin Maarif Davası*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1998, 132.

⁴⁴ Topçu, Nurettin. *İslam ve İnsan-Mevlana ve Tasavvuf*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2002, 115.

⁴⁵ Topçu, Nurettin. *Yarınki Türkiye*. İstanbul: Yağmur Yayınları, 1972, 82.

⁴⁶ Topçu, Nurettin. *İradenin Davası*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1998, 184.

⁴⁷ Topçu, Nurettin. *Kültür Ve Medeniyet*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2004, 164.

için, içinde ve dışında yaptığı savaş, bizim yüzümüzü ağartmaktadır.⁴⁸ İdeal insanı Yunus şöyle tasvir eder:

“Derviş bağı taş olur

Gözü dolu yaş olur

Koyundan yavaş olur”

Bu şartların birincisi irade bütünlüğünü, ikincisi duyguların şiddet ve samimiyetini, üçüncüsü de zeka yani aklın kuvvetini anlatmakta, yarı kalmış insan varlıklarının hepsine birden "sen derviş olamazsın!"⁴⁹ ikazında bulunmaktadır.

Temellerini Yunus'un koyduğu milli kültür ve üç kıtanın insanını eşsiz bir ahlakla yoğurduğu bu ruhtaki⁵⁰ Yarınki Türkiye'nin kurucuları, yaşama zevkini bırakıp yaşatma aşkına gönül verecek, sabırlı ve azimli, lakin gösterişsiz ve nümayişsiz çalışan, ruh cephesinin maden işçileri olacaklardır. Bu ruh amelesinin ilk ve esaslı işi, insan yetiştirmektir. Hünerleri hep fedakârlık olan bu hizmet ehli gençler, hizmetlerinin mükâfatını da hizmet ettikleri insanlardan beklemeyecekler, Yunus'tan gelerek filizlenen ahlaki diriliş müjdesi, Anadolu'nun toprağından kaynayan bir kan, cemaat için harcanan emek, bin yıllık bir tarih, otoriteli bir devlet ve ebedi olduğuna inanmış bir ruh sayesinde mümkün olacaktır.⁵¹

3. SONUÇ

Yakın tarihimizin önemli mütefekkir şahsiyeti olan Nurettin Topçu, tümüyle milli özellikleriyle Yarınki Türkiye'nin yol haritasını çizmektedir. Topçu'nun fikir örgüsünde Anadolu'da yetişen ilim, sanat ve hikmet ile bulunduğu çağa hayat veren ve sonraki yüzyıllara ışık tutan büyük şahsiyetler önemli yere sahiptir. Bu ulu şahsiyetler arasında hem Türk tasavvufunda hem de Türk edebiyatında müstesna bir yeri olan, tasavvuf erbabının birikimine ve hüviyetine sahip Yunus Emre ilk sıralarda yerini almaktadır. Topçu, Anadolu dehasını temsil eden, Türk

⁴⁸ Topçu, Nurettin. *Yarınki Türkiye*. İstanbul: Yağmur Yayınları, 1972, 115.

⁴⁹ Topçu, Nurettin. *Devlet Ve Demokrasi*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1998, 90.

⁵⁰ Topçu, Nurettin. *Ahlak Nizamı*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1999, 177.

⁵¹ Topçu, Nurettin. *Yarınki Türkiye*. İstanbul: Yağmur Yayınları, 1972, 14.

diliyle tasavvufun en temiz ve pürüzsüz nağmelerini söyleyen Yunus Emre'yi hak yolunda yürüyen din velisi olarak kabul eder ve önemle yâd eder. O Yunus'u Anadolu'nun mübarek toprağına kadar uzanan diyarlarda ruhlara İlahi aşkı dolduran, mistik ruh aşıl原因, ilimle ahlakın velisi olan derviş olarak zikreder

Yunus Emre'nin şiirlerinde mistik düşünce hakimdir. Risaletu'n-Nushiye ve Divan'ı ile son yedi asra damgasını vurmuştur. Dini-ahlaki-tasavvufi birçok terimi büyük kitlelere anlatan ve sevdiren Yunus, Haçlılar ve Moğolların altüst ettiği bu topraklara yeni bir nefes vermiş bir umut ışığı yakmıştır. Allah'tan başka varlık olmadığının idrak ve şu'uruna sahip olmak demek olan vahdet-i vücud anlayışını şiirlerinde hakim kılmış varlığın cümlesinin haktan tecelli ettiğini ifade etmiştir. Topçu'ya göre Yunus'un ve diğer uluların silsile ile düşünce dünyasının dayandığı esas temel Hz. Peygamber ve Kur'an-ı Kerimdir. Ona göre Yunus, Allah'ı arayan ve bütün hayat emellerini ona bağlayan bir neslin İslam dünyasında seferber olması, yarının insanlığını kurtaracak biricik ümittir.

Topçu'da Yunus'un öne çıkan bir diğer hususiyeti ise ahlaki değerleri ilke olarak zikretmesi ve Anadolu Ahlakının esasını mayalayan derviş olmasıdır. Topçu, bu görüşlerini temellendirmek için "Anadolu Romantizmi" ve "Anadolu Mistisizmi" fikirlerini geliştirmiş, bunun müesses kılınması için bir "Rönesans Hareketi"ne ihtiyaç duyulduğunu zikretmiştir. O, temellerini Yunus'un koyduğu milli kültür ve üç kıtanın insanını eşsiz bir ahlakla yoğurduğu bu ruhun Yarınki Türkiye'nin kurtarıcısı olacağını belirtmektedir.

KAYNAKÇA

- Balın, Ali İhsan. "Kaybettiğimiz İdealist Topçu". *Fikir ve Sanatta Hareket Dergisi* 112 (1976), 48–49.
- Bilgin, Azmi. "Yunus Emre Hayatı ve Sanatı". *İst., Bilge Kültür Sanat Yayınevi*.
- Cebecioğlu, Ethem. "Vahdet-i Vücut". *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Ağaç Yayınları Kitabevi, 2004.
- Elibol, Sadettin. "Muhallif Bir Düşünce Okulu: Hareket Dergisi". *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce* 4 (2004).
- Gökalp, Mehmet. "Büyük Dava Adamı Nurettin Topçu". *Hareket Dergisi* 119/ (1976).
- Türkmen, Hamza. "Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce". *Hareket Dergisi* 6 (2004), 715.
- Işık, Emin. "Nurettin Topçu Ve Din Adamları". *Hareket Dergisi*.
- Kara, Mustafa. "Yunus Emre'nin Tasavvufi Kavramlar Dünyası". *Yunus Emre*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012.
- Karaman, Hüseyin. *Nurettin Topçu*. İstanbul: Kaynak Yayınları, 2010.
- Karamustafa, Ahmet T. "İslam Tasavvuf Düşüncesinde Yunus Emre'nin Yeri". *Yunus Emre*. ed. Ahmet Yaşar Ocak. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012.
- Kartal, Ahmet. "Yunus Emre'nin Anadolu'sunda Kültürel ve Entelektüel Hayat". *Yunus Emre*. ed. Ahmet Yaşar Ocak. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012.
- Konukman,ERCÜMEND. "Nurettin Topçu Hocamızın Ardından". *Hareket Dergisi* 112 (1976).
- Korkmaz, Zeynep. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*. Ankara: TDK Yayınları, 1995.
- Kutlu, Mustafa. "Nurettin Topçu İçin Bir Biyografi Denemesi". *Hareket Dergisi* 111/ (1976).
- Kirman, Mehmet Ali. "Misticizm Mad". *Din Sosyolojisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul, 2004.

- Sayılın, Aclan. “Nurettin Topçu Bey’i Anarken”. *Fikir Ve Sanatta Hareket Dergisi* 112 (1976).
- Sılay, Mehmet. “Nurettin Topçu’nun İdeali”. *Hece Dergisi*, 398–399.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi. “Yunus Emre”: *Edebiyat Üzerine Makaleler*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1992.
- Taşçı, Mustafa. *Yunus Emre Divanı I(İnceleme),II(Tenkitli Metin), III (Risalet’ün-nushıyye-Tenkitli Metin)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990.
- Topçu, Nurettin. *Ahlak Nizamı*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1999.
- Topçu, Nurettin. *Mevlana ve Tasavvuf*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2002.
- Topçu, Nurettin. *Büyük Fetih*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2003.
- Topçu, Nurettin. *Devlet Ve Demokrasi*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1998.
- Topçu, Nurettin. *İradenin Davası*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1998.
- Topçu, Nurettin. *İslam ve İnsan-Mevlana ve Tasavvuf*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2002.
- Topçu, Nurettin. *Kültür ve Medeniyet*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2004.
- Topçu, Nurettin. *Mehmet Akif*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1998.
- Topçu, Nurettin. *Milliyetçiliğimiz Esasları*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1978.
- Topçu, Nurettin. *Türkiye’nin Maarif Davası*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1998.
- Topçu, Nurettin. *Yarınki Türkiye*. İstanbul: Yağmur Yayınları, 1972.
- Yücel, Ayhan. “Hocamız Nurettin Topçu”. *Fikir Ve Sanatta Hareket Dergisi*, 112.